

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno

Vývoj české drogové scény po roce 2000

(Bakalářská práce)

Zpracovala: Kateřina Kolářová

Vedoucí práce: Doc.PhDr.Jaroslav Nevoránek, CSc.

Praha 2005

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně s použitím informačních zdrojů uvedených v příloženém seznamu.

.....
Kateřina Kolářová

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Jaroslavu Nevoránkovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Praha, únor 2005

Kateřina Kolářová

Obsah:

Úvod.....	4
1. Současný svět drogové scény.....	5
1.1. Vývoj legislativy protidrogové politiky ve světě.....	5
1.1.1. Mezinárodní úmluvy do roku 1938	5
1.1.2. Mezinárodní úmluvy od roku 1945	5
1.2. Vývoj legislativy protidrogové politiky v ČR	6
1.2.1. Legislativa a odraz mezinárodních úmluv v oblasti drog do roku 1938....	6
1.2.2. Legislativa po roce 1945	6
1.2.3. Současná legislativa.....	7
1.2.4. Vliv legislativních změn na drogovou scénu v České republice	9
2. Vývoj drogové scény v ČR	12
2.1. Historie drogové scény v ČR	12
2.2. Drogová scéna před rokem 1990	12
2.3. Drogová scéna po roce 1990	14
3. Současná drogová scéna	16
3.1. Drogová scéna do roku 2000	16
3.2. Drogová scéna po roce 2000	18
3.2.1. Regionální specifika obchodu s OPL v ČR v roce 2004	20
3.2.2. Celkový přehled.....	27
3.3. Vývoj do dalších let.....	29
Závěr	32
Resumé	34
Anotace.....	35
Literatura a prameny.....	36
Přílohy.....	37

Úvod

Zaplat' pánbůh je drogová možnost jen jednou z možností, jak se pokusit překonat prázdnotu, úzkost, neurózu, neštěstí...či d'ábla v sobě. Vlastně je drogami ve zdravé společnosti vážně ohrožena jen velmi malá část populace. My ostatní, takzvaní řádní občané, máme své domy, auta, kariéry, úspěch, peníze... a děti.

PhDr. Ivan Douša

Drogy a toxikomani budou zřejmě existovat vždy. Jde o to, aby předpokladů k tomu, že lidé drogám dlouhodobě podléhají, bylo co nejméně. Společnost by měla svými hodnotami a způsobem bytí vytvářet co nejméně neúspěšných outsiderů, jednotlivců, rodin i etnik. (4)

Polistopadový vývoj přinesl naší společnosti mnoho nových jevů, se kterými se stále učíme zacházet, vyrovnáváme se s nimi, v nezkušenosti experimentujeme a riskujeme. Svoboda a demokracie umožnily snadný přístup k drogám. Neznalost a podcenění tohoto jevu vedlo vedle jeho rozbuzení v jedné části populace až k pocitu ohrožení části druhé. Zákonitě povstaly hlasy volající po legislativních ustanoveních s přísnějším dohledem na toxikomany.

V zásadě na základě sledovaného cíle a preferovaných přístupů k řešení existují tři druhy drogové politiky: Represivní, Minimalizování škod, Kulturní integrace.

Samotná represe nic neřeší, každopádně v celospolečenském kontextu tu represe musí být. Je jen otázkou v jakém rozsahu. Česká Republika si zvolila jakousi střední cestu. Např. užívání drog samotné není v ČR protiprávní jako třeba ve Švédsku nebo Finsku. Myslím si, že tento přístup je efektivní.

Po několika letech svobody se situace v oblasti drog trochu vytříbila. Dochází k jakési stabilizaci v oblasti užívání heroinu, ale naopak se zvyšuje počet konzumentů extáze a marihuany. Možná si pomalu zvykáme, už to pro nás není nové. Myslím, že je to také tím, že problém drog se netýká jen velkých měst, ale více či méně celé České republiky.

Rozšíření EU přineslo snadnější pohyb osob i zboží, tedy i drog. V budoucnu tedy bude spíše záležet na rychlosti a kvalitě mezinárodní policejní spolupráci a konkrétně v rámci EU na kvalitních opatřeních na vnější hranici, která musí zabránit proudu drog do EU.

1. Současný svět drogové scény

1.1. Vývoj legislativy protidrogové politiky ve světě

1.1.1. Mezinárodní úmluvy do roku 1938

Člověk objevil různé účinné přírodní látky, které jsou návykové, již v dávných dobách a učil se je využívat. Dá se říci, že drogy vznikly s existencí člověka. Nejrozšířenější droga naší civilizace – alkohol – je známá již po tisíciletí.⁽⁵⁾ Počátkem 20.století se stále častěji objevovaly zhoubné následky konzumování opia a dalších jemu podobných drog. Proto musel být vyhlášen jakýsi mezinárodní boj proti užívání narkotik. Za zřejmě první dohodu mezi několika státy, která se snaží nějakým způsobem drogy potlačit nebo je úplně zakázat, je „Mezinárodní opiová konvence – Haag 1912“. Tato dohoda přinesla dobré výsledky, ale zneužívání omamných látek v ní uvedených stále pokračuje. Zjistilo se, že potlačení výroby a pěstování drog se podaří až pod bedlivějším dohledem mezinárodního obchodu. Proto byla svolána druhá opiová konvence, které se účastnilo 36 států. „Mezinárodní úmluva o opiu 1925“ ustanovuje účinné potírání výroby a distribuci narkotik. Jako třetí přišla na řadu „Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek – Ženeva 1931“. Tato konvence je rozdělena do sedmi kapitol a zabývá se mezi jiným i tím, jak naložit se zabavenými drogami a jak si mezi sebou státy podají informace o vývoji problematiky omamných látek.

1.1.2. Mezinárodní úmluvy od roku 1945

Po druhé světové válce nastalo rozšíření zneužívání drog a koordinace boje proti nim byla svěřena Narkotické komisi Organizace spojených národů. O to se postaral „Protokol“, podepsaný v roce 1946, jež vstoupil v platnost o rok později. Jeho cílem bylo převést funkce kontroly omamných látek do působnosti OSN. Mezi další úmluvy patří „Jednotná úmluva o omamných látkách – New York 1961“. Její cíl byl prostý - snaha o sjednocení všech dříve podepsaných úmluv týkající se oblasti drog. Tato úmluva například zakazovala kouření a požívání opia, žvýkání kokainových listů a používání konopí k jiným než léčebným účelům. Seznamy omamných látek se postupně doplňují. Další úmluva, která posílila úlohu Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek je „Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách – Vídeň 1972“. Tato listina také rozšířila povinnost států v oblasti odhadu spotřeby omamných látek. V reakci na nárůst zneužívání psychofarmak se Světová

zdravotnická organizace a Komise OSN zasloužila o vytvoření „Úmluvy o psychotropních látkách – Vídeň 1971“. V roce 1988 vznikla další „Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami“.

Tyto úmluvy jsou hlavními nástroji mezinárodního boje proti drogám a mezinárodní snaze boj s drogami vyhrát. (13)

1.2. Vývoj legislativy protidrogové politiky v ČR

1.2.1. Legislativa a odraz mezinárodních úmluv v oblasti drog do roku 1938

ČSR se stala smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1922. Přesto zákon o provádění Mezinárodní opiové konvence byl vydán až v roce 1923 a prováděcí vládní nařízení k němu až o dvě léta později, tedy v roce 1925. Tento zákon stanovuje, že dozor nad výrobou, dovozem, prodejem, distribucí a vývozem omamných látek je svěřen úředním lékařům politických úřadů první instance, respektive ministerstvu veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy. Československý trestní řád definoval nelegální obchod s drogami pouze jako přestupek a podle toho jej i trestal. Tresty byly peněžité pokuty do výše 2 000 Kč a v případě nedobytnosti mohla být pokuta změněna v trest odnětí svobody až do 3 měsíců. Jak vyplývá z výše řečeného, tyto nízké sazby v praxi neumožňovaly účinný postih překupníků a distributorů drog.

Jako završení předválečného boje proti zneužívání omamných látek byl až opiový zákon č. 29/1938 Sbírky zákonů a nařízení. Jím bylo finalizováno zavádění mezinárodních úmluv do československého právního řádu a definována vnitřní protidrogová politika. Byl zde podán výklad základních pojmů a stanovena potřeba zvláštních povolení k disponování s těmito látkami. Například všechny lékárny musely zapisovat drogy vydané na lékařské předpisy. To se týkalo i lékařů a veterinářů. V trestní oblasti klasifikoval tento opiový zákon podle závažnosti přestupky (postihujícím byly okresní úřady pod pokutou 500 - 5 000 Kč), přečiny (trest vězení v sazbě od 3 měsíců do 3 let a peněžitý trest od 5 000 - 50 000 Kč), a zločiny (od 1 roku odnětí svobody do 5 let a peněžité tresty od 10 000 - 100 000 Kč). Zákon také umožňoval vypovědět cizince z území státu.

1.2.2. Legislativa po roce 1945

Po druhé světové válce boj proti drogám pokračoval. V tomto období se rozšířily problémy spojené s alkoholem. Proto byl jako první vypracován nový zákon proti alkoholismu č. 87/1948 Sb. Zde se zdůrazňovala všechna opatření a nařízení k ochraně

lidského zdraví před následky alkoholismu. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 120/1961 Sb. O boji proti alkoholismu. Ten však také neobsahoval žádná ustanovení proti nealkoholovým toxikomaniím. Tento nedostatek odstranil až zákon ČNR č. 37/1989 Sb. O ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

Státní dohled nad obchodem a distribucí drog navazoval na předválečný zákon č. 29/1938 Sb. a č. 137/1938 Sb. Zákony a nařízení byly ovšem modifikovány v souladu s modernizací a reorganizací metod výroby drog. V roce 1953 byla vydána vyhláška č. 283/1953, která stanovila nová pravidla a upravovala předcházející nařízení týkající se zacházení s drogami. Tato vyhláška obsahovala seznam drog a preparátů, které podléhaly doзору, a rovněž opatření, za jakých mají být drogy skladovány, jak s nimi má být zacházeno, jak mají být označeny a podobně.

V roce 1961 byla přijata jednotná úmluva o omamných látkách. Touto úmluvou u nás došlo k zavedení kontroly, evidence i trestů odpovídajících přijatému mezinárodnímu standardu.

Ze zákona č. 20/1966 sb. O péči o zdraví lidu vychází právní úprava zacházení s omamnými látkami. Tento zákon zmocňuje vládu k vydání předpisu o jedech a látkách škodlivých zdraví.

Základními ustanoveními §197 a §198 o nedovolené výrobě a držení omamných prostředků a jedů v přijatém trestním zákoně č. 86/1950 byla zajištěna právní ochrana společnosti. Ochrana společnosti v boji s drogami se odrazila i v novém trestním zákoně č. 140/1961 Sb. **(11)**

1.2.3. Současná legislativa

V současné době se v českém právním řádu protiprávní jednání v oblasti nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů (OPLJ) vymezuje jednak správním právem, tj. zejména zákon ČNR č. 200/1990 Sb., O přestupcích, ve znění novel:

přestupky na úseku zdravotnictví podle ust. § 29 odst. 1 písm. g) - porušení povinností při zacházení s OPLJ nebo jinými látkami škodlivými zdraví

přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle ust. § 30 odst. 1 písm. f) až j) - především výkon určitých činností po požití návykových látek resp. neoprávněné přechovávání omamných nebo psychotropních látek pro svoji potřebu v malém množství, **(3)**

a dále trestním právem (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn):

trestné činy Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ust. § 187 (nedovolená výroba, dovoz, vývoz, průvoz, prodej, nabízení, opatření a přechovávání OPLJ pro jiného), § 187a (neoprávněné přechovávání OPLJ v množství větším než malém) a § 188 (nedovolená výroba, opatření a přechovávání předmětu určeného k výrobě OPLJ)

trestné činy Šíření toxikomanie podle ust. § 188a (svádění, podněcování a šíření toxikomanie).

další trestné činy související s užíváním OPLJ (Ohrožení pod vlivem návykové látky podle ust. § 201, Opilství podle ust. § 201a, Maření způsobilosti k službě podle ust. § 266 atd.) (2)

Základní prejudiciální otázku, kterou v případech protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií řeší policejní orgány resp. orgány činné v trestním řízení, je určení, o jakou látku se jedná a zdali je tato látka uvedena v přílohách 1 až 10 zákona č. 167/1998 Sb., O návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. O této otázce se rozhoduje na podkladě vyžádaného znaleckého posudku nebo odborného vyjádření ve smyslu ust. § 105 odst. 1 trestního řádu a tento posudek nebo vyjádření lze považovat za důkaz ve smyslu ust. § 89 odst. 2 trestního řádu. Jako důkaz nepostačuje orientační zkouška soupravami typu D-Test, Narcotest apod, tyto slouží jen jako rychlý prostředek orientačního zjištění druhu látky (popř. vyloučení látky jako drogy).

Zavedením trestnosti držení drogy pro vlastní potřebu zákonem č. 112/1998 Sb. s účinností od 1.1.1999 jsou v české legislativě realizovány mezinárodní úmluvy, které se týkají nedovolené výroby, držení a obchodování s omamnými a psychotropními látkami a jimiž je Česká republika vázána - viz čl. 3 odst. 2 Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20.12.1988: „*S výhradou svých ústavních principů a základních zásad svého právního systému přijme každá smluvní strana taková opatření, jež mohou být potřebná k uznání za trestné činy podle vlastního právního řádu, pokud jsou vykonávány úmyslně, přechovávání, získávání nebo pěstování jakýchkoliv omamných nebo psychotropních látek pro osobní potřebu při porušení Úmluvy z roku 1961, Úmluvy z roku 1961 s doplňky nebo Úmluvy z roku 1971.*“

Kvalifikačním rozhraním mezi trestným činem a přestupkem je (kromě materiálního znaku - stupně nebezpečnosti činu) množství drogy držené pro vlastní potřebu. Zákon pojem „malé množství“ u přestupku nebo „množství větší než malé“ u trestného činu nedefinuje. Pro praktickou činnost policie bylo toto právní vakuum vyplněno interními normativními akty Policie ČR. (1) V příloze těchto závazných pokynů jsou uvedeny orientační hodnoty malého

množství OPL pro účely rozhodnutí o dalším postupu příslušníků Policie České republiky při zjištění protiprávního jednání v souvislosti s nedovoleným držením OPL pro vlastní potřebu. Dosavadní soudní praxe uznává jako „malé množství“ drogy držené pro vlastní potřebu individuálně určenou denní dávku v množství obvyklém pro osobu tuto drogu užívající, odpovídající stupni závislosti této konkrétní osoby na OPL, které však není způsobilé vážně ohrozit její život nebo zdraví.

Přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle ust. § 30 odst. 1 písm. j) zákona ČNR č. 200/1990 Sb., O přestupcích, ve znění novel, se dopustí ten, kdo:

neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku,

trestného činu Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ust. § 187a odst. 1 trestního zákona se dopustí ten, kdo:

bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém. (8).

1.2.4. Vliv legislativních změn na drogovou scénu v České republice

První závažnou změnou, která poměrně negativně ovlivnila chování lidí majících kladný vztah k drogám, byla novela trestního zákona zákonem č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. Tato novela v ust. § 187 trestního zákona zúžila podmínky trestnosti přechovávání (tj. podle tehdejší judikatury držby po určitou dobu) OPLJ pouze „pro jiného“. Z toho vyplývá, že nebyl trestně postižitelný toxikoman, který si, byť i ve větším množství, opatřil drogu a následně ji po určitou dobu přechovával, ale ani prostředník či přímo distributor, jimž se ihned po zadržení nepodařilo prokázat distribuci, nabízení nebo opatrování drog pro jinou osobu. U experimentátorů i toxikomanů existoval tedy pocit beztrestnosti, legality svého jednání. Překupníkům a distributorům drog tato novela umožnila přechovávání drog v množství, které sice evidentně překračovalo jejich osobní potřebu, ale při absenci dalších důkazů je nebylo možno trestně stíhat.

K dalším legislativním opatřením České republiky proti šíření a zneužívání drog v polovině 90. let patřilo přijetí některých zákonů (např. zákon č. 152/1995 Sb., o změně trestního zákona, trestního řádu, zákona O Policii ČR a některých dalších zákonů, zákon č. 61/1996 Sb., O některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti), kterými došlo mimo jiné k zpřísnění postihů organizovaných forem kriminality zvýšením trestních sazeb a zavedením skutkové podstaty trestného činu Zločinné spolčení podle ust. § 163a trestního

zákona či přijetí opatření proti legalizaci výnosů pocházejících z trestné činnosti. Výslednost těchto opatření je však nadále diskutabilní, neboť výrazným způsobem nezasáhly do struktur organizovaného zločinu a vyjma dílčích i větších úspěchů nově koncipovaných policejních složek určených pro boj s organizovaným zločinem zásadním způsobem neovlivnily charakter drogové scény v České republice.

Pro otevřenou pouliční drogovou scénu však přinesl výraznější změnu i zákon č. 112/1998 Sb. (tzv. drogový zákon). Tímto zákonem byl proveden průlom do beztrestnosti držení drogy pro vlastní potřebu, ač i po této novelizaci zůstala zachována beztrestnost vlastní aplikace, tj. její užívání. Kromě dalšího zpřísnění trestů za jednotlivé drogové trestné činy a rozšíření jejich skutkových podstat, zejména zahrnutím prekursorů a přípravků obsahujících OPL do ust. § 187 trestního zákona, uvedený zákon přinesl novou skutkovou podstatu trestného činu Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ust. § 187a trestního zákona. Z pohledu pracovníků policie i civilních subjektů zabývajících se drogovou problematikou přinesla novela řadu změn:

1. Pozitivních:

- větší zakrývání prodeje a manipulace s OPL
- prohloubení konspirativnosti chování drogových distribučních organizací (objednávky drogy na telefon, schůzky a transakce v bytech nebo místech, kde není možná běžná kontrola, využívání prostředníků, přechovávání dávek drogy v ústech)
- omezení množství OPL, které mají distributoři okamžitě k dispozici u sebe při prodeji,
- výrazně se snížila dostupnost drog pro prvokonzumenty
- podstatně bylo ztíženo fungování nelegálních distribučních sítí

2. Negativních:

- došlo ke ztížení fungování a práce streetworkerů a tedy i možnosti prevence přenosu infekčních chorob mezi toxikomany
- kriminalizace některých osob z důvodů nepružnosti orgánů činných v trestním řízení (tvrdost při posuzování množství drogy většího než malého)

I přes odpor řady odborníků, ať už zastánců liberalizace drog či pracovníků kontaktních center odmítajících plošnou kriminalizaci, lze konstatovat, že pozitivní změny na drogové scéně převyšují negativní dopady této právní úpravy, navíc za situace, kdy se zejména u drogových trestných činů spáchaných toxikomany předpokládá v souvislosti

s novelami trestního zákona a trestního řádu daleko širší využití alternativních trestů a opatření.

2. Vývoj drogové scény v ČR

2.1. Historie drogové scény v ČR

V této části práce se jen pro ilustraci krátce zmíním o vývoji drogové problematiky na území dnešní České republiky. Tento vývoj víceméně koresponduje s historickým vývojem v okolní Evropě. Samozřejmě, že určitý specifický vývoj byl zaznamenán, a to zejména během období, kdy v čele státu stála Komunistická strana Československa. V tomto období byla specifická hlavně výroba drog. Tyto drogy, nejčastěji pervitin a braun, byly vyráběny zejména v domácích „varnách“. Jejich distribuce pak neprobíhala klasickým způsobem, ale v úzkém kruhu osob, které se většinou na samotné výrobě podílely.

První zmínky o využívání drog v lékařství u nás pocházejí z konce 18. století. V průběhu 19. století byl využíván jako lék silný makový odvar. Ještě během téhož století se u nás objevují první případy zneužívání morfinu. Na přelomu století je sice v Opavě registrováno prvních 16 osob závislých na heroinu, ale v této době je za větší problém považováno spíše zneužívání další drogy, a to kokainu. Kokain začal být zneužíván v masovém měřítku po I.světové válce, a to převážně v uměleckých kruzích. V tomto období patří Praha v drogovém žebříčku na přední místo v Evropě. Objevují se zde kuřárny opia a významnými překupníky byli stejně jako dnes občané ruské národnosti. V průběhu II. světové války se spotřeba drog u nás rapidně snížila, ať už z nedostatku finančních prostředků nebo z důvodu lépe střežených státních hranic.

2.2. Drogová scéna před rokem 1990

V tehdejším socialistickém Československu měla drogová scéna zcela jiný charakter než v západních zemích. Kromě období krátce po r. 1968, kdy se díky obrovské vlně toxikomanie ve světě dostaly i k domácím konzumentů v menším měřítku klasické drogy jako heroin, hašiš, LSD a dále druhé poloviny 80. let, vyznačující se výrazným nárůstem počtu konzumentů drog, patřila toxikomanie mezi méně rozšířené nežádoucí jevy, odpovědné orgány o ní víceméně mlčely a tudíž byla na okraji zájmu společnosti. I přesto se už koncem 80. let začínala stávat společenským problémem. V důsledku existující takzvané “Železné opony” a související tabuizace všeho, co existovalo na západ od ČSSR, ne-existovala klasická otevřená drogová scéna. Pomineme-li prokázané případy experimentů a zneužívání drog mocenskými orgány (Státní bezpečností a armádou) a některými psychiatry, byla nejdominantnějším způsobem zneužívání nealkoholových návykových látek konzumace léčiv

(např. Psychoton, Fen- a Dexfenmetrazin, Yastyl, později analgetika, antiepileptika a barbituráty). Na přelomu 60. a 70. let se především mezi mládeží rozšířilo čichání těkavých látek, tzv. sniffing, které je problémem dodnes. V druhé polovině 70. let došlo ke znovuobjevení původně japonského/německého metamfetaminu (pervitinu). Metamfetamin byl poprvé syntetizován v Japonsku kolem roku 1880 (není zcela přesně známo). Později jej používala japonská armáda pro piloty kamikadze, stejně tak jako armáda Wehrmachtu pro příslušníky výsadkových jednotek. Kolem osob schopných jeho výroby vznikaly uzavřené až konspirativně se chovající skupiny a jejich členové si drogy a suroviny poskytovali většinou zdarma. Mezi členy skupin narkomanů existovala značná solidarita, protože i přechovávání drog pro vlastní potřebu tehdy bylo trestným činem a policie (tehdejší SNB - Sbor národní bezpečnosti) proti „partám“ toxikomanů tvrdě zasahovala. Například v roce 1986 odhalila 242 skupin mladých toxikomanů (z toho v českých zemích 182), celkem se jednalo o 1541 osob, 162 těchto skupin rozprášila a 599 osob bylo obžalováno. (6) Obdobně, i když v menším rozsahu, fungovaly „party“ kolem výrobců opiátu „Braun“, vyráběného jednoduchým způsobem z léku Alnagon. Menší část toxikomanů si dokázala opatřit i další druhy drog (např. kodein, morfin, Dolsin), zejména krádežemi v lékárnách, zdravotnických zařízeních či paděláním receptů. Obchod s drogami v jeho současné podobě tehdy prakticky neexistoval.

Evidenci toxikomanů zahájila policie na Federální správě Veřejné bezpečnosti až v roce 1973. I když kritéria pro zařazení, vedení a vyřazení byla poněkud odlišná než současné evidence a v důsledku zamlžování problému toxikomanie státními orgány byl reálný počet toxikomanů odhadován až o 80% vyšší než byla oficiální čísla, lze si z několika údajů udělat obrázek o nárůstu toxikomanie před rokem 1989. V roce 1973 policie evidovala 119 toxikomanů, v roce 1980 však již 3981 a v roce 1989 celkem 6814 osob. Na rozdíl od současné doby byla tehdy většina toxikomanů starších 18 let (ve věku 18-25 let 46,9%, ve věku nad 25 let 36,4%), nezletilí do 15 let tvořili jen 2,1% z celkového počtu. Celkově byla dle dostupných údajů z r. 1989 většina toxikomanů v ČSSR soustředěna ve větších aglomeracích (Ústí n. Labem a Teplice, Ostravsko, Praha, výjimkou byla jen jižní Morava, která byla co do počtu evidovaných toxikomanů na třetím místě v republice. 74% toxikomanů bylo evidováno v českých zemích, 26% na Slovensku. (6)

Pokud nahlédneme do statistik drogové kriminality z 80. let, byl zde patrný výrazný vzestup počtů stíhaných toxikomanů a spáchaných drogových trestných činů. Dramatický nárůst v letech 1984 – 1986 je však nutno přičíst na vrub zařazení tehdy populárního Alnagonu a pervitinu do přílohy č. 3 k vyhlášce ministerstev zdravotnictví a spravedlnosti č. 57/1967 Sb., kterou se provádělo vládní nařízení č. 56/1967 Sb., O jedech a jiných látkách

škodlivých zdraví. (6) Taktéž je třeba uvažovat s tehdy platnou právní úpravou trestného činu Nedovolená výroba a držení omamných prostředků a jedů podle § 187 trestního zákona, kriminalizující i přechovávání drog pro vlastní potřebu.

2.3. Drogová scéna po roce 1990

Po roce 1990 se předpokládalo rozšíření nezákonného trhu s drogami a zvýšení jejich spotřeby, názory odborníků se však lišily v uvažovaných scénářích. V prvním případě se předpokládalo rychlé vyrovnaní domácí drogové scény se západní Evropou, nárůst spotřeby a uživatelů o stovky procent, vstup klasických drog a organizovaného zločinu v důsledku společenských změn, volného pohybu osob a posunu severní větve tzv. “Balkánské cesty” na naše území, v druhém případě se uvažovalo spíše s atypickým vývojem, pozvolném vzestupu spotřeby a uživatelů jen o desítky procent, orientaci na domácí produkty, a to v důsledku nekonvertibility měny, cenové nedostupnosti klasických drog, tradici výroby zejména pervitinu a “braunu” a zvládnutí společenských změn. Do roku 1994 se vývoj v České republice ubíral podle optimističtějších prognóz, v polovině 90. let však došlo k prudkému zvratu. Od roku 1995 sleduje vývoj incidence problémových uživatelů drog v České republice hygienická stanice hl.m.Prahy.

Již před rokem 1989 se začala výrazně rozšiřovat konzumace cannabisových produktů, po r. 1989 se však zneužívání marihuany a hašiše změnilo doslova v módní vlnu. Toxikomani nejenže masově konopí pěstovali (ať už podomácku či v přírodě), ale nacházeli i způsoby ke zvyšování obsahu účinné látky THC ve výsledném produktu. Konzumace návykových léčiv se stala dominantou starších věkových skupin, zatímco u těch nejmladších se nadále těšilo oblibě čichání těkavých látek. Dalším novým trendem se stalo rozšíření dostupnosti pervitinu, větší část jeho výrobců rychle přešla z výroby pro vlastní potřebu na komerční produkci, čímž byla nastartována i cesta k široké nabídce a zpočátku nekontrolovatelně se rozběhla pouliční distribuce drog, tzv. “dealing”. Noví uživatelé pervitinu, zejména mezi mládeží, přešli od klasické intravenózní aplikace k šňupání a tento způsob aplikace považovali za bezrizikovou rekreační aktivitu. Obdobným způsobem, zpravidla na tzv. “house parties”, se rozšířilo užívání halucinogenních látek, především tripů LSD. Obliba tradičního českého opiátu “braun” pozvolna klesala, kolem r. 1993 však začal ve stále větším rozsahu na českou drogovou scénu vstupovat heroin. Jedinou klasickou drogou, která se na českém trhu výrazněji nerozšířila, je kokain, výskyt jeho volné báze, tzv. “cracku”, nebyl zaznamenán vůbec. K vzniku a rozvoji otevřené drogové scény v České republice nemalou měrou přispěly i specifické kriminogení faktory, které lze shrnout do následujících bodů:

- geografické umístění území republiky uprostřed Evropy
- válka na Balkánském poloostrově, která odklonila tzv. Balkánskou cestu více na sever a vytvořila její severní větev, protínající naše území
- v podstatě absolutní odkrytí hranic republiky

Tyto tři faktory vedly k tomu, že se přes naše území otevřela velice silná heroinová cesta, začínající v Turecku a končící v západní a severní Evropě. Tato zpočátku převážně tranzitní cesta později přispěla k razantnímu nástupu heroinu na domácí drogové scéně.

Dále amnestie prezidenta republiky v lednu 1990, vypustila do ulic stovky odsouzených jednak za drogovou trestnou činnost, ale i za tzv. “vexl” (aktivity ohrožující devizové hospodářství), což byla do té doby nejvíce organizovaná trestná činnost. Osoby dříve provádějící tuto činnost však se společenskými a hospodářskými změnami ztratily náplň své činnosti. Propojením obou skupin vznikaly organizované sítě a struktury, zaměřené na výrobu a distribuci drog.

Novelizace trestního zákona, zejména dekriminalizace přechovávání drog dodáním dovětky “*pro jiného*”, spolu s vzestupem zájmu mládeže o drogy vytvořilo nenasycený a lačný trh odběratelů drog, jistých si svojí beztrestností, k čemuž přispěl i nástup silné proliberalizační lobby, podporovaný částí médií.

Odkrytí hranic republiky způsobilo masivní příliv imigrantů ze států bývalé Jugoslávie, SSSR, severní a západní Afriky, Asie, Bulharska aj. Drtivá většina zástupců těchto etnik zde začala organizovat trestnou činnost na zcela jiné úrovni než doposud, zejména v oblasti drog. Kromě Balkánské cesty byla otevřena i Jihoamerická kokainová cesta, africká a asijská cannabisová cesta, severní trasa LSD a ecstasy.

Také velmi dobrá a tradičně vysoká úroveň čs. chemického a farmaceutického průmyslu způsobila vznik obrovského tlaku zločineckých uskupení na nelegální získávání i vývozy prekurzorů do velkých ilegálních laboratoří.

V této době nastala celková reorganizace bezpečnostních složek a byla zde nedostatečná legislativní podpora boje proti drogám.

Nastal obrovský vzestup zájmu o drogy mezi mládeží, spojený jednak s porevoluční euforií ve stylu “vše je dovoleno”, dále s přebíráním všech módních trendů, ale i zběsilými liberalizačními trendy typu “Za legalizaci marihuany” apod. (7)

3. Současná drogová scéna

3.1. Drogová scéna do roku 2000

V průběhu 90. let se otevřená drogová scéna v České republice postupně stala již nedílnou součástí společnosti. Byly rozděleny sféry vlivu organizovaných skupin dovozců, výrobců a distributorů drog jak domácích, tak především z řad cizinců. Drogy opustily byty a luxusní kluby, vstoupily do barů, restaurací a diskoték. Počátkem roku 1994 se z pražského Náměstí republiky stává otevřené drogové tržiště, pouliční distributoři rozšiřují pole své působnosti i do dalších míst (Štupartská, Týnská ulička, Můstek, Karlovo nám. aj.) a drogy se lavinovitě šíří do celé republiky. Po Praze drogy zamožují Ostravu, severní Čechy a postupně i další lokality. Zavedením dumpingových cen se stávají masově dostupnými, navíc se nepotvrdil předpoklad opětovného zvýšení cen drog po vytvoření stálé klientely.

Dovoz a následná distribuce cannabisových produktů byla doménou západoafrických skupin, poněkud slabší byla jejich konkurence z řad domácích pěstitelů. Afričané organizovali nelegální dovoz marihuany a hašiše zpravidla pomocí najatých kurýrů, veškeré transakce pouze jistili, některé skupiny se podílely i na koncové distribuci. Heroin se začal ve větším měřítku v České republice objevovat kolem roku 1993 a od té doby došlo ke strmému nárůstu jeho konzumace tak, že dnes je třetí nejužívanější, ale zároveň nejproblémovější a nejnebezpečnější drogou. Hlavními organizátory dovozu a tranzitu heroinu na tzv. "Balkánské cestě" jsou Turci, kteří si pro vlastní přepravu a následné obchody najímají občany dalších zemí, zpravidla ze států Evropské unie. Dominantními dovozci a prodejci heroinu v České republice jsou státní příslušníci bývalé Jugoslávie, zejména kosovští Albánci. Heroin se zpočátku šířil v klubech mezi movitější klientelou, úspěšnými podnikateli, neboť cena jednoho gramu se na počátku 90. let pohybovala kolem 3.000 Kč. V roce 1994 však došlo k zásadnímu posunu, neboť distributoři heroinu snížili jeho cenu (a zároveň i kvalitu) až na 1000 Kč za 1 gram, čímž se tato droga stala pro mládež stejně dostupná jako pervitin. Záhy do obchodu s drogami vstoupili Arabové (hlavně Alžíráné a Tunisáné), kteří začali organizovat tzv. pouliční prodej heroinu, a jako další organizátoři dovozu později i Afričané, zejména Nigerijci. V oblasti domácí výroby drog dochází k ústupu od výroby braunu, který si pro svoji potřebu zhotovují pouze skupinky nebo jednotlivci z nejstarší věkové kategorie (tzv. staré gardy vaříčů - braunařů) a jeho výskyt v současné době je spíše raritou. Naopak konjunkturu zažívá "komerční" výroba pervitinu, a to nejen v malých domácích "varnách", ale i v slušně vybavených středně velkých laboratořích. Na drogovém trhu se objevuje nová výchozí

surovina – efedrin, který je buď odcizován přímo z výrobního závodu ICN Czech republic a.s. v Roztokách u Prahy, anebo dovážěn ze zahraničí (Polska, Ukrajiny apod.). Zvyšující se distribuce pervitinu byla základním prvkem vzniku pouličního drogového trhu, na který posléze vstoupily i další drogy. Na výrobce pervitinu navazuje síť dodavatelů surovin a odběratelů, množí se případy nelegálního vývozu této drogy zejména do SRN, Rakouska a Itálie, kde získal výstižný název *čeko*. Kokain na českém drogovém trhu nepatří mezi rozšířené drogy, vzhledem k vyšší ceně a menší dostupnosti je zneužíván spíše movitějšími lidmi, bohémy a prostitutkami. Pašován bývá jednak tzv. polykači, jimž jsou najatí Jihoameričané nebo občané evropských států, anebo spolu s ovocem, konzervami či kávou ve velkých obchodních zásilkách. Obchod s kokainem organizují zpravidla jihoamerické drogové kartely. Značně rozšířené, zejména v různých hudebních klubech, je užívání halucinogenních drog, především LSD, výrazně stoupá obliba ecstasy, která postupně zaplavuje diskotéky a “house parties”. U ecstasy a halucinogenních drog se však často nejedná o klasickou distribuci, ale spíše o vzájemné opatřování a předávání v rámci skupin mládeže, spolužáků, kamarádů, čímž je samozřejmě velmi ztížena dokumentace takového jednání a realizované případy jsou jen špičkou ledovce. (7)

V druhé polovině 90. let však v České republice velice razantně rozšiřují aktivity na drogové scéně ruskojazyčné gangy. Dochází k ostrým střetům s již etablovanými zločineckými sítěmi, Arabové jsou vytlačováni z pouliční distribuce zejména zakavkazskými skupinami, které mají vlastní zdroje heroinu z tzv. východní heroinové cesty přes území bývalého SSSR a stahují se do různých podřadných barů. V Praze se nejvíce arabských distributorů soustřeďuje do okolí nám. I.P.Pavlova. Rusové a Ukrajinci ovládají výrobu pervitinu. Zajišťují dodávku surovin a výraznou měrou se podílejí i na organizování následné distribuce. Původní zločinecká seskupení opouštějí tradiční sféry působnosti, jednotlivci i skupiny mění sortiment drog podle momentálních možností, západoafrické skupiny se stále ve větší míře věnují obchodu s heroinem, občané bývalé Jugoslávie se opět zapojují i do koncové distribuce více komodit. Na scénu vstupují romští distributoři, napojení na arabské a kosovsko-albánské dodavatele a jejich doménou se stává zejména prodej drog z pronajatých bytů a podřadných barů či heren, na této trestné činnosti participují zpravidla celé romské rodiny. V důsledku řady úspěšných operací policejních složek je často krátkodobě paralyzován drogový trh ve větších oblastech, nezřídka však již poptávka po drogách výrazně převyšuje nabídku. Kromě hlavního města, kde je možno sehnat prakticky jakoukoliv drogu a kde vedle sebe působí většina zločineckých skupin domácích, smíšených i složených pouze z cizinců, jsou drogy obrovským problémem např. na Ostravsku, kde velký drogový trh

s heroinem způsobil nekontrolovanou expanzi toxikomanie v romském etniku, v severozápadních Čechách, kde mají velký podíl na nelegální výrobě resp. prodeji drog romské a vietnamské gangy, taktéž ve Středočeském kraji, doslova zaplaveném v městech i v malých obcích pervitinem, kde musel být např. k potírání drogové a násilné organizované kriminality ovládané ruskojazyčnými gangy vytvořen speciální dlouhodobý policejní tým.

3.2. Drogová scéna po roce 2000

Problematika drog, jejich zneužívání, spotřeba, nelegální obchod, vliv mezinárodních zločineckých seskupení páchajících závažnou a organizovanou trestnou činnost v oblasti drog v ČR, aktivity na poli prevence, vývoj, strategie a realizace protidrogové politiky v ČR v roce 2002 jsou oblasti, které Policie České republiky národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen NPC) a ostatní složky policie řeší každý den.

Pokud se týká legislativních návrhů, stále probíhají na úrovni ministerstev a vlády jednání k novelizaci zák. 167/1998 Sb. v platném znění o návykových látkách a jednání směřující k rekodifikaci trestního zákona u drogových paragrafů. V roce 2002 byly provedeny změny, zejména pokud se týká § 188a tr. zákona – šíření toxikomanie, kde byl výčtem rozšířen okruh způsobů šíření toxikomanie. Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky při Úřadu vlády ČR připravuje podklady pro kategorizaci drog dle jejich závažnosti na poškození zdraví v návaznosti na výši sankce u drogových deliktů.

Po roce 2000 se situace v ČR a můžeme říci i v Evropě začala vyvíjet směrem, kdy se problém zneužívání omamných a psychotropních látek přesouval z roviny zneužívání drog pocházejících z přírodních zdrojů do roviny zneužívání drog výlučně syntetických. Samozřejmě, s výjimkou již tradiční marihuany, popřípadě hašiše. Nejedná se o zdání, ale o potvrzenou skutečnost. Organizované skupiny již nevyrábějí drogy tradičním způsobem z přírodních zdrojů, ale v nejmodernějších laboratořích vytvářejí syntetické drogy jako mutace drog přírodních, přičemž tyto syntetické drogy jsou daleko silnější a účinnější než přírodní a přinášejí tedy obchodníkům tučnější zisky, lépe se distribuují a v neposlední řadě je jejich výroba rychlejší. Drogové syndikáty disponují nejmodernější spojovou technikou včetně letadel, mají k dispozici nejmodernější laboratoře pro výrobu ilegálních drog a jejich kontakty sahají leckdy do nejvyšších politických a vojenských sfér. Výnosy z obchodu z drog činí dokonce významný příjem pro státní rozpočet některých států.

V ČR dochází po roce 2000 k dalšímu rozšíření distribuce a konzumu OPL do menších měst a obcí ČR. To znamená obecně větší dostupnost OPL v celé republice. Postupně narůstá konzum takřka všech druhů OPL, který je nejmarkantnější u metamfetaminu a dalších

stimulačních látek amfetaminového typu (XTC). Jako velmi nebezpečný trend se jeví mírný pokles ceny kokainu a následný nárůst jeho spotřeby především na "taneční scéně". Koncem roku 2001 se objevily na drogové scéně i další, poměrně neočekávané trendy. Objevila se vzrůstající distribuce kokainu klasickou pouliční formou. Dále byl na přelomu roku 2001 a 2002 zaznamenán pětinasobný vzrůst ceny heroinu v Praze (až 5000 Kč za 1 gram) a to z důvodu jeho nedostatku. Z dnešního pohledu nemůžeme tuto skutečnost považovat za trend, neboť cena heroinu v pouliční distribuci se v půlce roku 2002 vrátila opět na 1.000,- Kč za gram. Je ale zajímavé, že na situaci kolem heroinu v tomto období okamžitě reagovali výrobci a distributoři pervitinu a zvýšili cenu (až na 1800 Kč za 1 gram).

Po roce 2000 jednoznačně došlo k prohloubení konspirativních opatření ze strany výrobců a distributorů OPL, která můžeme shrnout do několika následujících bodů:

- dislokace laboratoří na výrobu OPL do menších obcí, případně na osamělá místa,
- masovější používání mobilních telefonů s předplacenými kartami všech tříd v ČR působících operátorů, není výjimkou, že jeden pachatel používá souběžně i 5 telefonních čísel, anebo v mobilním telefonním přístroji střídá různé SIM karty s předplaceným hovorným a využívá služeb všech provozovatelů mobilních sítí současně,
- častější využití dalších informačních technologií, především "Internetu" s možností anonymního přístupu např. z internetových kaváren,
- držení minimálního množství drogy dealerem při pouličním prodeji,
- využívání trestně nepostižitelných osob (především nezletilců) při činnostech souvisejících především s distribucí OPL, kdy tento způsob páchaní je typická zejména pro pachatele z řad romského etnika.

Lze tedy shrnout, že drogová scéna se po roce 2000 rozšířila do všech okresů ČR a drogy jsou dnes dosažitelné prakticky na celém území, s určitými regionálními a situačními rozdíly.

V souvislosti s ustálenou a tendenční medializací drogového problému v České republice, jako např. dělením drog na měkké a tvrdé či podpoře některých aktivit hraničících s trestným jednáním, jako orientačního terénního testování tablet extáze na přítomnost látky MDMA, dochází především u mladých lidí ke zvyšování tolerance zejména k marihuaně a extázi. S tím souvisí i stále nižší věk prvokonzumentů a prohlubující se konspirativní opatření ze strany výrobců a distributorů OPL, kdy pachatelé nejen organizované trestné činnosti z

důvodu ztížení jejich odhalení věnují značné úsilí změnám způsobů páchaní trestné činnosti. S tím souvisí i to, že organizovaná trestná činnost v oblasti obchodu s OPL v České republice, páchaná jednotlivými etniky a národnostními menšinami, se vyznačuje značnými specifiky, operativní výměnou komodit s cílem zvyšování zisků, užíváním násilí apod. a její odhalování je za současného nezměněného stavu azylové a migrační politiky České republiky velmi komplikované. Problémem také je zajišťování majetku pocházejícího z trestné činnosti.

U kvality drog se zvýrazňují stále větší rozdíly. Kvalita jednotlivých drog je závislá na úrovni distribuční sítě, nejnižší kvalitu (obsah účinné látky) vykazují OPL zajištěné u osob z řad romského etnika a Vietnamců, naopak stoupá obsah účinných látek v dovážených zásilkách ze zahraničí. (14)

3.2.1. Regionální specifika obchodu s OPL v ČR v roce 2004

Území hl.m. Prahy

Situace v oblasti nelegálního obchodu a šíření omamných a psychotropních látek a jedů je na území hlavního města Prahy charakterizována těmito faktory:

- rozšíření distribuce a konzumace OPL do všech částí Prahy, včetně periferních oblastí, a tím zvětšená dostupnost OPL,
- další nárůst konzumace OPL u všech druhů (nejmarkantněji u metamfetaminu a dalších stimulačních látek amfetaminového typu - XTC),
- prohloubení konspirativních opatření ze strany výrobců a distributorů OPL,
- utajení výroby OPL, výroba mimo území hl. m. Prahy,
- minimální držení OPL dealerem při pouličním prodeji,
- využívání trestně neodpovědných osob (především nezletilců) při činnostech souvisejících především s distribucí OPL,
- nárůst výroby metamfetaminu z alternativních zdrojů - léčiv (poslední nejvíce využívané léčivo - Modafen),
- nízký věk (kolem 14 let) konzumentů, kteří v důsledku potřeby drogy, páchají zejména majetkovou tr. činností, aby si zajistili potřebné finanční prostředky (především se jedná o prosté krádeže v obchodních domech a krádeže vloupáním do motorových vozidel),
- pokračuje nárůst spotřeby OPL u mladých lidí, spojený převážně s taneční a hudební scénou.

V Praze je nejvyšší poptávka nadále po pervitinu. Cena 1 g pervitinu je stabilizována na hodnotu 1 000 Kč/g, přičemž množství drogy prodávané na ulici přepočítáno na hodnotu

peněz (100 - 300 Kč) váhově neodpovídá a pohybuje se v rozmezí 20 - 80 mg za 100 Kč. Při prodeji pervitinu nad 100 g se ceny za 1 g snižují na hodnotu cca 600 Kč. Výroba probíhá v laboratořích, které si výrobci budují mimo svá trvalá bydliště v pronajatých objektech (jsou známy i případy mobilních laboratoří, kdy výrobce prováděl nelegální výrobu OPL ve volné přírodě mimo území Prahy). Laboratoře jsou zpravidla velmi dobře vybaveny a zkušení výrobci zvládnou výrobu ve velkém množství a kvalitě.

Další nárůst drogově závislých osob a osob experimentujících s OPL nahrává potencionálním distributorům, dealerům i obchodníkům ve velkém. Se změnou legislativy souvisí změna chování nakupujících, a tím i distributorů OPL. Nedá se říci, že by došlo k absolutnímu vymizení otevřené nabídky na ulici, ale došlo k rapidnímu poklesu. Pravdou je, že dochází k minimálnímu držení OPL distributorem a ke snahám o větší konspiraci prodeje.

Náklady na OPL jsou vysoké a jsou převážně „hrazeny“ ze zdrojů pocházejících z trestné činnosti. V jednodušších případech osoby závislé vydělávají na svou dávku prodejem OPL - platba probíhá v „naturáliích“. Běžná je u narkomanů heterosexuální a homosexuální prostituce. Páchání násilné a majetkové tr. činnosti je dalším stupněm související trestné činnosti. Projevují se snahy o korupci policistů, orgánů činných v trestním řízení pro ovlivnění vyšetřování a uložení trestu.

V neposlední řadě hrozí v případě nasycení trhu potyčky mezi jednotlivými skupinami dealerů, eventuálně válka mezi příslušníky různých etnik o odbytiště.

Území středočeského regionu

Na úseku trestné činnosti v oblasti drog je jedním z negativních specifík poloha Středočeského kraje, který obklopuje hlavní město Prahu. Zde je rozsáhlá síť distributorů, kteří využívají blízkost, lehkou dostupnost, velkou fluktuaci osob a s tím spojenou anonymitu, k páčání této trestné činnosti na území Středočeského kraje.

Největší počet trestných činů drogové kriminality byl v roce 2003 zjištěn v okresech Mladá Boleslav, Kladno, Mělník, nejnižší počet v okresech Praha-západ, Kutná Hora a Beroun. Největší nárůst drogové trestné činnosti oproti loňskému roku je podle statistik v okresech Mladá Boleslav a Kolín, největší pokles v okresech Beroun a Kutná Hora. Je však třeba brát v úvahu, že tato trestná činnost je latentní a dochází k neustálému pohybu a konspiraci. Distribuce OPL probíhá z části v místě, bezprostředně v dosahu na výrobce, a dále mezi jednotlivými okresy kraje. Okresy bezprostředně sousedící s hl. m. Prahou nebo jinými kraji jsou distribucí napojeny i na tato území. Dochází k uzavírání scény, kdy pachatelé prodávají drogu jen těm odběratelům, které dobře znají. Pro komunikaci využívají pachatelé stále dokonalejší prostředky, včetně internetu.

Nejvíce zastoupenou drogou je vedle marihuany i metamfetamin, který se vyskytuje ve všech okresech Středočeského kraje. Výroba metamfetaminu byla realizovaná specialisty z okresů Kladno, Beroun, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ a Příbram. V okrese Kladno byla počátkem roku 2003 uskutečněna rozsáhlá realizace distribuce metamfetaminu do věznice Vinařice. V okrese Kolín byli realizovaní pachatelé distribuující heroin.

V okrese Kladno bylo zajištěno 20 000 ks tablet Extáze určené k distribuci v Kladně, Praze a Liberci. Dále se extáze objevovala nejvíce v okresech Kutná Hora a Mělník.

Území východočeského regionu

V tomto regionu je nejčastěji zneužívanou drogou metamfetamin, který je vyráběn a následně distribuován hlavně v okresech Pardubice, Hradec Králové, Ústí nad Orlicí, Trutnov a Semily. Pro tzv. domácí výrobu metamfetaminu se používá nejčastěji volně dostupný lék MODAFEN, který obsahuje pseudoefedrin. Výroba této drogy je v rámci regionu velmi rozšířená, není ji proto nutné dovážet. Byly také získány informace ze zájmového prostředí, které naznačují, že metamfetamin vyrobený u nás je dovážen také do Itálie. Ceny metamfetaminu se pohybují v částce 1 500 Kč za 1 g. Mezi mladistvými konzumenty je stále ve velké oblibě užívání tablet XTC. Byl zaznamenán dovoz XTC z Holandska v počtu několika desítek kusů tablet a jejich následná distribuce domácími dealery mezi mladými lidmi na tanečních párty. Cena tablet se pohybuje v rozmezí 100 až 150 Kč za jednu tabletu. Při větším odběru se jejich cena snižuje.

Mezi toxikomany je stále velmi rozšířená marihuana a další kanabisové produkty. Velký zájem mezi konzumenty je o marihuanu vypěstovanou hydroponním způsobem. Do regionu je také nelegálně dovážena marihuana z Holandska, která je velmi kvalitní.

Jen ve velmi málo případech bylo zaznamenáno zneužívání heroinu a kokainu.

Území západočeského regionu

Nejvíce zneužívanou drogou v tomto regionu je metamfetamin (pervitin), kanabisové produkty a v menším měřítku než v minulosti heroin.

Výroba OPL je z domácích zdrojů, a to především z pseudoefedrinu (Modafen). U tohoto léku byl v minulém roce zaznamenán velký nárůst. V plzeňském a karlovarském regionu je výroba metamfetaminu převážně v tzv. domácích laboratořích, jedná se o laboratoře, které vyrábí metamfetamin v gramovém množství - větší množství OPL je dováženo ze severočeského regionu či Prahy. Tranzit přes uvedené regiony je zejména přes hraniční přechod Rozvadov do SRN. Do České republiky probíhá tranzit v linkových autobusech z Holandska - jedná se převážně o kanabisové produkty a extázi.

Hlavními aktéry v obchodu s metamfetaminem jsou převážně čeští občané, stejně tak i s kanabisovými produkty, v obchodu s heroinem převažují Kosovoalbánci a Vietnamci.

U kanabisových produktů je obsah THC 3 - 7 %, metamfetamin v čisté podobě obsahuje 60 - 70 % báze.

Nejvýraznější změnou za uplynulý rok byl dosti výrazný pokles distribuce heroinu v důsledku nedostatku a mírný pokles v prodeji a distribuci metamfetaminu. Při záchytu tripů v Plzni (jednalo se o několik kusů) bylo rozbořem zjištěno neobvyklé složení, a to metamfetamin, LSD, kokain a kofein.

Území jihočeského regionu

I nadále zůstává nejvíce zneužívanou drogou metamfetamin (pervitin). Tato droga je do regionu dovážena převážně ze Severočeského a částečně také Severomoravského regionu. Doposud nebylo zjištěno ani potvrzeno, že by tato droga byla v regionu ve větším měřítku přímo vyráběna. Působí zde malá skupinka osob, která je schopna drogu vyrobit, avšak většinou jen v množství maximálně několika málo gramů, tedy spíše pro vlastní potřebu. Převážné množství drogy, které končí na jihočeském drogovém trhu, je tak přiváženo osobami, jež mají kontakty na mimoregionální výrobce OPL. Konzumenti metamfetaminu se většinou rekrutují z kriminálně závadových skupin narkomanů ve věku převážně do 30 let. Část osob zneužívajících tuto drogu tvoří taktéž prostitutky, které působí v příhraničních oblastech našeho regionu. Zásobování prostitutek tzv. „na trase“ je povětšinou kontrolováno osobami romské národnosti. Naopak distribuce v erotických podnicích je z velké části pod kontrolou osob pocházejících z kriminálního prostředí přímo v krajském městě, tyto byly zpravidla za takovouto trestnou činnost již v minulosti trestány. Výchozí surovinou pro výrobu metamfetaminu jsou většinou volně dostupné léky, které obsahují pseudoefedrin. Byly zaznamenány signály, kdy zejména ze strany rakouských odběratelů není zájem o metamfetamin vyráběný z pseudoefedrinu, ale pouze o drogu, která je vyrobena přímo z efedrinu. Za takto vyrobenou drogu jsou tito zahraniční odběratelé schopni zaplatit i cenu přesahující 2 000 Kč za gram, což se blíží ceně kokainu.

Snad nejrozšířenějším deliktem, co do četnosti, je na území Jihočeského regionu pěstování kanabisu. Tento produkt je pěstován převážně na „soukromých políčkách“ a částečně též v různých objektech, kde se pěstitelé snaží o využití hydroponních technologií, jež umožňují zvýšení obsahu účinné látky THC v droze až k hodnotám okolo 30%. Droga je pak konzumována v restauračních zařízeních, v průběhu různých hudebních produkcí i na soukromých večírcích. Zneužívání této drogy je nejmasivnější mezi mládeží mezi 15. až 22. rokem.

Z vyhodnocení dostupných informací vyplývá, že došlo ke snížení počtu osob závislých na heroinu. Mnozí narkomani přešli na substituční léčbu a užívají Subutex nebo Metadon. Poptávka po těchto lécích částečně odstartovala obchodování se Subutexem či Metadonem na „černém“ trhu. Jednotliví narkomani obcházejí za den i několik lékařů a snaží se o získání většího množství uvedených preparátů, než jsou sami schopni zkonsumovat. Tyto „přebytečné“ léky se pak stávají předmětem nelegálního obchodování. Ze strany lékařských zařízení bylo přijato opatření, jež by mělo takovýmto aktivitám zabránit. Heroin samotný je pak užíván poměrně úzkou skupinou osob, která si drogu obstarává převážně tak, že skupina společně „složí“ finanční prostředky potřebné pro nákup drogy a některý z členů skupiny jede zpravidla do Prahy, kde za peníze drogu nakoupí. Tyto nákupy se pohybují v množství několika málo gramů.

Pokud jde o drogu MDMA, tato není v regionu masivně rozšířena. Jedním z důvodů je nepochybně i sporadické pořádání technopárty v tomto regionu. Konzumace extáze tak zůstává výsadou nepříliš početné, poměrně uzavřené skupiny osob a nebo jen experimentátorů, kteří se k ní dostanou prakticky náhodně při nějaké hudební akci. Zejména na tuto skupinu osob může mít neblahý dopad rozhodnutí o legálnosti testování MDMA.

Ostatní spektrum omamných a psychotropních látek je v regionu zastoupeno jen minimálně.

Drogová kriminalita z hlediska četnosti jejího výskytu je soustředěna převážně do krajského města Českých Budějovic a do příhraničních okresů Český Krumlov a Prachatice. Zároveň však pokračuje trend rozšiřování drogové kriminality do menších měst regionu. Pachatelé drogové trestné činnosti se rekrutují z kriminálně závadového prostředí drogových dealerů, které lze označit za recidivisty. Při své činnosti využívají dřívějších zkušeností s metodami a formami práce policie, což do značné míry ztěžuje rozkrytí jejich trestné činnosti.

Cizí státní příslušníci se v tomto regionu do nelegálního obchodu s OPL masivně nezapojili. Jedná se zpravidla jen o konzumenty, kteří s OPL přichází do styku při tzv. „sexuální“ turistice.

Mládež se na drogové kriminalitě účastní převážně v roli konzumentů či příležitostných dealerů - prodejem drogy se snaží získat prostředky pro vlastní konzumaci OPL.

Území severočeského regionu

V regionu přetrvává obchodování s drogami heroin, metamfetamin a marihuana. Za sledované období byl zjištěn velký výskyt MDMA (extáze), a to zejména v Libereckém kraji. Při obchodování s heroinem nedošlo k výrazným změnám, jedná se o drogu, kterou pomalu

vytlačuje z trhu metamfetamin, se kterým začínají obchodovat i kosovští Albánci, kteří se v minulosti zaměřovali především na heroin. V případě metamfetaminu se zvyšuje výroba, a to jak ze samotného efedrinu, tak i z dostupných medikamentů obsahující pseudoefedrin. Metamfetamin je určen jak pro domácí trh, tak zejména pro odběratele v SRN. Cena je dána dle odebraného množství, pohybuje od 600 -1 000 Kč za gram.

Zneužívání kokainu je záležitostí podnikatelské vrstvy, a to zejména vzhledem k jeho ceně, kdy se jeden gram pohybuje kolem 2 500 Kč a v běžné pouliční distribuci není rozšířen.

Zneužívání kanabisových produktů bývá především sezónní záležitostí mládeže ve věku kolem 15 let.

Území moravskoslezského regionu

Na Severomoravské drogové scéně zůstává nejčastěji zneužívanou drogou pervitin. I nadále se nelegálně vyrábí převážně v malých domácích laboratořích a přibývá případů, kdy se vyváží i do zahraničí. V současné době se již nevyskytuje droga známá jako „krajovka“, kdy se jednalo o směs amfetaminu a kofeinu s příměsí 3% metamfetaminu.

Další drogou zneužívanou na území severní Moravy je heroin. Hlavními dodavateli a distributory jsou občané vietnamské národnosti. Po ukončení případu s krycím názvem BAMBUS, kdy bylo obviněno 13 osob vietnamské národnosti z rozsáhlé trestné činnosti, pokračuje v regionu trend zapojování osob vietnamské národnosti do obchodu s heroinem, kdy pachatelé v rámci svých aktivit působí i mimo region. V nemalé míře se na obchodu s heroinem podílí také osoby z romského etnika, které jsou napojeny na vietnamské struktury. Dodávky heroinu jsou zajišťovány z Prahy a v poslední době ze severních Čech. Pro tento heroin je typická špatná kvalita, kdy pachatelé drogu dále ředí na obsah kolem 10 % účinné látky a dále distribuují za cenu 800 až 1 000 Kč za gram.

Drogou, u níž je stále zaznamenáván nárůst uživatelů, je extáze, která se distribuuje na různých párty a v rockových klubech. Cena jedné tablety se pohybuje od 150 do 250 Kč.

Byl také zaznamenán výskyt tří hydroponních pěstíren marihuany tzv. scunku, kdy hodnoty THC obsažené v rostlinném materiálu těchto pěstíren obsahovaly okolo 16 % účinné látky THC. V jedné pěstírně byla použita technologie aeroponního pěstování, ve dvou pěstírnách byla použita technologie hydroponního pěstování. Pěstírny jsou umístěny v odlehlých částech tohoto regionu, především v malých obcích v Beskydech. Pouliční cena této marihuany se pohybuje od 80 do 200 Kč za gram sušené hmoty.

Pokračuje trend, kdy jsou uživatelé OPL stále častěji z malých měst, případně z vesnic, které byly dříve uchráněny od drogového problému.

Území jihomoravského regionu

K problémovým cizincům na území Jihomoravského kraje patří jednoznačně Kosovoalbánci, ve spojení s českým kriminálním podsvětím se neustále zkvalitňují jejich formy páčání drogové trestné činnosti. Je patrné i snižování věkové hranice u osob provádějících distribuci drog, vzrůstající latence a vyšší kvalita páčání trestné činnosti než v minulém období.

Co se týče drogové trestné činnosti osob z bývalé SFRJ, spočívá v dovozu heroinu a kokainu do Brna, kde dochází k další distribuci po celém území ČR. Zdroj těchto drog se nachází mimo území ČR a pachatelé jsou vzájemně propojeni s dalšími osobami, které stojí za dovozem OPL do České republiky. Jedná se o velmi úzký okruh osob, který mezi sebe nepouští nikoho neznámého. Tyto skupiny disponují velmi vysokými finančními částkami, které se snaží investovat do nemovitostí v Brně. Pokud dochází k prodeji na území ČR tito pachatelé nemají zájem o obchodování v „malém“ a množství se pohybují od 100 g a výše. K prodeji jsou využívány většinou osoby z vlastní komunity, kterým je nejprve půjčena větší finanční hotovost a prodej drog je poté nabídnut jako forma splátek. Je nutno zkonstatovat, že jejich trestná činnost je vysoce latentní.

V poslední době dochází také k propojení osob vietnamské národnosti s osobami z bývalého SSSR a romské národnosti, kteří společně provádějí distribuci heroinu. Jedná se o distribuci v malém množství, která dosahuje až k posledním pouličním dealerům. Jde opět o uzavřenou skupinu osob, která se pohybuje na tržišti na ulici Olomoucké v Brně. Pouliční prodej provádějí osoby albánské a romské národnosti. Jedná se o velmi nekvalitní drogu, jejíž čistota se pohybuje kolem 6 %. Důvodem je, že každý dealer, který přijde do kontaktu s drogou, ji ředí z důvodu zvýšení svého finančního zisku. Cena při pouličním prodeji se pohybuje od 1 000 Kč do 1 200 Kč za jeden gram.

V teritoriu JmK a městě Brně je velmi populární MDMA, která je distribuována ve velkém na tzv. technopárty, které jsou pořádány v Boby centru a na Brněnském výstavišti. Tyto párty navštěvuje 5 000 až 10 000 osob najednou. Pozitivní zprávou může být, že v poslední době je zaznamenán úbytek zájmu o tyto párty a poslední tři byly prodělečné. Cena za jednu tabletu MDMA se pohybuje na technopárty od 150 Kč do 250 Kč, při větších odběrech od 50 Kč do 80 Kč. Pachatelé provádějící distribuci MDMA tuto drogu dovážejí z Holandska a v posledním období se důsledkem několika úspěšných operací snaží měnit způsoby páčání této úmyslné trestné činnosti tak, aby snížili riziko svého odhalení.

V celém teritoriu JmK je velmi rozšířená výroba metamfetaminu. Zejména z důvodu nedostatku efedrinu na nelegálním trhu pro výrobu metamfetaminu dochází k velkým změnám. Začíná převládat výroba metamfetaminu. Bylo zjištěno, že Modafen byl nakupován

v lékárnách v Brně až za částky kolem 30 000 Kč na jednu výrobu. Cena za jeden gram metamfetaminu se pohybuje kolem 1 000 Kč. Výrobou i distribucí se na území JmK zabývají většinou osoby z ČR. Převládají zde výrobci i dealéři v menším množství, kdy provedou výrobu asi kolem 10 až 20 gramů metamfetaminu.

Aktuální poznatky jsou získávány k distribuci drogy kokain. Dříve se tato droga objevovala v Brně spíše sporadicky, ale v současné době jsme zaznamenali zvyšující se poptávku. Distribucí se zabývají občané z ČR, Rakouska a bývalého SSSR. Cena při pouličním prodeji se pohybuje kolem 70 EUR za jeden gram, cena při dovozu je asi kolem 35 EUR za jeden gram. (9)

3.2.2. Celkový přehled

Z průzkumu mezi středoškoláky vyplývá rostoucí trend užívání konopných látek a extáze (44 %, resp. 8 % šestnáctiletých), ale stejně tak i rostoucí trend v kouření cigaret a ve výskytu zdravotně rizikových forem konzumace alkoholu. Mezi návštěvníky tanečních akcí je vysoká a rostoucí celoživotní prevalence užívání konopných látek (92 %), extáze (67 %), pervitinu (41 %), relativně nízká a klesající celoživotní prevalence heroinu (6 %).

Zvláštním fenoménem je užívání (čichání) těkavých látek (ředidel, lepidel, plynu do zapalovačů). Z průzkumu mezi šestnáctiletými vyplývá mírně rostoucí a relativně vysoká celoživotní prevalence (9 %). Léčebnými institucemi nejsou uživatelé těkavých látek dostatečně zachyceni; úmrtí na předávkování těkavými látkami mají v r. 2003 vzestupný trend a dosahují počtu úmrtí na předávkování opiáty a dvojnásobku počtu úmrtí na předávkování pervitinem.

Výskyt zdravotních následků užívání drog, zejména úmrtí a infekčních onemocnění, má příznivý trend. V oblasti úmrtí dochází k poklesu, výskyt infekcí mezi uživateli drog je stabilizován. Podíl problémových uživatelů drog v kontaktu s léčebnými centry roste; problémoví uživatelé drog stárnou, což představuje příznivý trend. V r. 2003 bylo v ČR odhadem 30 tisíc problémových uživatelů drog, z toho 11 tisíc uživatelů heroinu a 19 tisíc uživatelů pervitinu. Odhady mají v posledních 4 letech klesající trend. Počet úmrtí na předávkování opiáty (včetně heroinu) a pervitinem je v posledních 2 letech stabilizován na nízké úrovni. Poprvé v ČR se v r. 2003 podařilo získat údaje o úmrtnosti uživatelů drog (cca 1 % za rok). Počet nově infikovaných HIV pozitivních injekčních uživatelů je stabilně nízký (v r. 2003 hlášeny 4 případy), klesá počet hlášených nových akutních případů virových hepatitid B a C (VHB, VHC) mezi injekčními uživateli drog. Výskyt (seroprevalence) HIV, VHB a VHC je podle lokálních i národních studií stabilní, zejména výskyt VHC je relativně vysoký

(cca 30 % klientů nízkoprahových center a terénních programů, cca 60 % klientů substituce) s regionálními odlišnostmi danými historií problémového užívání v regionu (vyšší prevalence v Praze a severních Čechách).

Počet stíhaných, obžalovaných a odsouzených pachatelů drogových trestných činů roste, hlavní podíl tvoří trestné činy v souvislosti s pervitinem a kanabinoidy. Ceny drog zůstávají stabilní (viz příloha č.3. a č.4.), čistota heroinu klesá.

Léčba a sociální reintegrace je zajišťována širokým spektrem služeb, jejichž dostupnost je relativně vysoká. Výrazně vzrostl odhadovaný podíl uživatelů opiátů v programech substituční léčby jak metadonem, tak buprenorfinem (18 %). Nedostatečný byl počet a pokrytí specializovaných substitučních (metadonových) center, nepokryty zůstávaly zejména jižní a západní Čechy. Relativně nedostatečná je také kapacita a dostupnost strukturovaných ambulantních programů a programů následné péče. Dostupnost nízkoprahových služeb (zejména programů výměny jehel – v r. 2003 je poskytovalo 87 zařízení) je v ČR vysoká, objem distribuovaných jehel a stříkaček roste.

V r. 2003 pokračoval trend pozvolného nárůstu stíhaných pachatelů drogových trestných činů. Pachatelé trestných činů podle § 187a (držení drogy v množství větším než malém) tvořili cca 10 % stíhaných pachatelů; poklesl podíl pachatelů stíhaných v souvislosti s heroinem a extází, k nárůstu došlo u podílu stíhaných v souvislosti s konopnými látkami a pervitinem. Odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody představovali čtvrtinu odsouzených za drogové trestné činy; pokračoval trend zvyšujícího se podílu uložených alternativních trestů.

Co se týče dostupnosti drog, subjektivně vnímaná dostupnost šestnáctiletými vzrostla u marihuany a extáze, klesla u heroinu a pervitinu. Represivní orgány zachytily v r. 2003 řádově stejné množství drog jako v r. 2002; (viz příloha č.1. a č.2.). Čistota drog zůstává stabilní, v r. 2003 nedošlo k záchytu zvláště nebezpečné či nové syntetické drogy.

Pokud se jedná o léčbu jako alternativu trestu, v ČR nemá drogově závislý pachatel trestné činnosti možnost volby mezi uložením trestu a podrobením se léčbě drogové závislosti. Za splnění trestním zákonem stanovených podmínek však může soud uložit uživateli drog ochranné léčení (které je ochranným opatřením) nebo povinnost podrobit se léčbě závislosti v rámci zkušební doby při podmíněném upuštění od potrestání s dohledem nebo podmíněném odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem. V praxi soudů dochází k ukládání ochranných léčení jen velmi zřídka, počet případů, kdy dochází k uložení léčby drogové závislosti jako přiměřené povinnosti, není sledován.

3.3. Vývoj do dalších let

Rozšíření EU přineslo a do budoucna bude nadále přinášet stále významnější odbourávání bariér mezi národy Evropy. Ruku v ruce s těmito pozitivními prvky lze však očekávat i prohlubování aktivit organizovaného zločinu v mezinárodní sféře. Oblast nedovolené výroby a obchodu s drogami je velmi rozmanitou, strukturovanou, dynamickou a velmi nebezpečnou formou organizované kriminality a vzhledem k jejím fatálním důsledkům – devastaci zdraví desetitisíců lidí a tvorbě obrovských nelegálních zisků, může významně ohrozit i samotné základy demokratické společnosti. Vyhledávání, odhalování a zejména dokumentace a procesní dokazování takové trestné činnosti je velmi komplikované, zdlouhavé a kromě profesionality a vysokého nasazení pracovníků bezpečnostních složek vyžaduje neustále pružné reakce a změny nejen v oblasti forem a metod policejní práce, ale i v systému organizace, řízení a preventivní činnosti v rámci Policie ČR.

Co se týče Evropy, tak nejrozšířenější nelegální drogou v Evropě (i ve všech ostatních regionech) je konopí. V Evropě ho v posledních dvanácti měsících podle odhadů užívalo 28,8 milionů lidí, tedy 5,3 procenta z celkové populace kontinentu. Spotřeba konopí nadále rostla v letech 2003 a 2004 i ve východní Evropě, kde ho užívá 3,6 procenta dospělého obyvatelstva, tedy přibližně 8,5 milionů lidí. Užívání konopí roste v posledním desetiletí téměř ve všech evropských zemích. Veřejná debata o jeho užívání se však více zabývá jeho údajnými pozitivy než souvisejícími riziky. Zdá se, že rostoucí trend zneužívání konopí souvisí se snahou některých lidí prosazovat názor, že jeho používání není škodlivé. Od roku 1998 roste v Evropě užívání kokainu, v poslední době se ale počet závislých stabilizuje. Spotřeba kokainu ve východní Evropě přitom stále velmi zaostává za Západní Evropou. Odhaduje se, že každoročně se do Evropy propašuje přes 200 tun kokainu, dostává se tam převážně přes Belgie, Nizozemsko, Španělsko a Británii. Po třech posledních bohatých sklizních opiového máku v Afghánistánu stoupla v Evropě spotřeba heroinu. Zatímco jeho užívání ve většině zemí Západní Evropy je stabilní či klesající, v zemích východní Evropy a ve státech bývalého Sovětského svazu nadále stoupá. Podle oficiálních odhadů je v Ruské federaci více než milion osob užívajících heroin a tato země je tak největším heroinovým trhem v Evropě. Používání infikovaných injekčních stříkaček mezi narkomany přispívá k šíření HIV/AIDS. Nejvyšší procento růstu případů HIV mezi nitrožilními narkomany mají pobaltské státy a státy SNS. Přibližně 80 až 90 procent nových případů HIV v těchto zemích je výsledkem injekční aplikace drog. Zatímco v Západní Evropě se úroveň užívání drog zřejmě stabilizovala, ve východní Evropě roste dále obliba amfetamínů a MDMA (extáze). V mnoha státech, které se v

roce 2004 staly členy Evropské unie, jsou kontroly nad chemikáliemi používanými při nelegální výrobě drog přísnější než ty, které vyžadují předpisy Evropské komise. Výbor se obává, že rozšíření Evropské unie může vést k oslabení existujících kontrolních mechanismů importu a exportu v celé Evropě.

Další vyvstávajícím problémem je prodej léků přes internet. Podle letošní výroční zprávy INCB se přes internet každoročně prodá několik miliard dávek léků, což představuje potenciální smrtelné zdravotní riziko pro jejich uživatele. Nelegální internetový prodej léčiv obsahujících omamné a psychotropní látky v minulém roce stále rostl a nyní tvoří naprostou většinu prodeje ilegálně operujících internetových lékáren. Ty běžně prodávají návykové léky a psychotropní látky bez povinného lékařského předpisu. Internetový prodej se týká i látek s vysokým potenciálem zneužití, kam patří některé opiáty (např. oxycodon), stimulanty (amfetaminy) a benzodiazepiny (např. alprazolam a diazepam), stejně jako látky s potenciálně smrtelnými zdravotními riziky, jsou-li konzumovány bez náležitého lékařského dohledu, jako je například fentanyl a secobarbital. Pravost a kvalita léčiv nelegálně prodáváných na internetu je často pochybná – v některých případech se dokonce jedná jen o napodobeniny léků. Zakoupení těchto léků bez platného předpisu je přitom téměř ve všech zemích protiprávní. Navíc je v mnoha případech nákup v nelicencovaných internetových lékárnách ve srovnání s tradičními lékárnami podstatně dražší. „Účinný zásah proti takovým nelegálním aktivitám vyžaduje silnou mezinárodní spolupráci a především politickou vůli všech vlád přikládat tomuto problému patřičnou důležitost,“ říká předseda INCB Hamid Ghodse.

Letošní výroční zpráva Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB) se zaměřuje na problematiku integrace strategií, které mají snížit nabídku a poptávku po drogách. INCB ve své zprávě argumentuje, že současné přístupy, které kladou důraz na vyváženost kroků na snižování nabídky i poptávky po drogách jsou sice poměrně úspěšné, provádějí-li se však izolovaně, přinášejí jen omezené výsledky. Obě strategie je tudíž nutné integrovat. Výbor INCB proto vyzývá ke komplexnějšímu propojení přístupů ke snižování nabídky a poptávky na všech úrovních, od místní až po mezinárodní.

„Ke splnění cílů, které byly přijaty na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN o problematice drog v roce 1998, musejí vlády všech států zajistit integraci strategií na snížení nabídky i poptávky po drogách, a to na technické i politické úrovni,“ uvádí ve zprávě šéf INCB Hamid Ghodse. Na zvláštním zasedání VS o drogách se státy zavázaly, že dosáhnou do roku 2008 významného snížení výroby, distribuce a užívání nezákonných drog.

Zpráva INCB zdůrazňuje, že *„...když se návyková droga stává dostupnější, je jí vystaven větší počet zranitelných jedinců. Pravděpodobnost experimentování se tak zvýší a*

problémy spojené se zneužíváním drog narostou“. Nebude-li souvislost mezi nabídkou a poptávkou po drogách náležitě pochopena a přijata, kontrola drog se může vymknout z rukou a problémy s tím spojené dosáhnou epidemických rozměrů. Jako příklad uvádí epidemické rozšíření upraveného kokainu, tzv. cracku, v osmdesátých letech v USA, kdy se tato nová a levnější forma tradiční drogy stala dostupná široké veřejnosti.

Zpráva doporučuje, aby k dosažení rovnováhy mezi strategiemi na snižování nabídky a poptávky po drogách byl přijat společný model drogových trhů, specificky upravený pro konkrétní trhy místní, národní i regionální.

„Tvůrci politických přístupů by měli klasifikovat typy drogových trhů v konkrétních oblastech, aby pro ně mohli vytvořit cílené strategie zaměřené na snižování nabídky a poptávky,“ říká Hamid Ghodse. Například u drogového trhu „dospělých“, charakterizovaného silnou konzumací u relativně malého počtu závislých osob, doporučuje INCB zaměřit se na úzký počet distributorů obchodujících s velkým množstvím drog, spíše než zatýkat závislé jedince.

Výbor INCB dále vyzývá k větší vzájemné koordinaci a sdílení informací, dat, programů na prosazování zákona při snižování nabídky i poptávky. Jako příklad iniciativy zaměřené na snižování nabídky i poptávky zmiňuje tzv. drogové soudy, které spojují prosazování zákona s poskytováním zdravotnických služeb. Zdůrazňuje také potřebu zaškolovacích programů, jejichž cílem je posílení vzájemné koordinace mezi sociálními službami, vzděláváním, trestním soudnictvím a sektorem veřejného zdraví. **(10)**

„Uč se z chyb jiných. Život je příliš krátký, než abys je všechny stih spáchat sám.“

Stanislav Jerry Lec

Závěr

Obecně vzato, problémy s drogami jsou nevyplenitelné. Protože brát drogy je hloupost. A právě o hlouposti pravil kdysi Jan Werich, že je nevyplenitelná. Ale hned dodal, že se s ní musí neustále bojovat, protože jinak by zaplavila celý svět.

Drogy jsou všude kolem nás, staly se součástí našeho života. Ideální bezdrogová společnost neexistuje. Jde tedy o to, jak nejlépe se s tímto problémem vyrovnat. Není možné nalézt univerzální recept. Všechna černobílá řešení typu – „to já bych s nimi zatočila“, vychází jen z neznalosti věci. Výskyt drogového problému rovněž nevyloučí sebelepší výchova v nejlepších školách ani prevence, ale ani sebedůmyslnější legislativní opatření. Opatřeními tohoto typu (rodina, škola, sportovní a kulturní nabídka, masmédia, zdravotní zařízení..) však lze snížit počet konzumentů, rovněž i rizika související s užíváním. (12)

„Dobrý člověk je ten, kdo je dnes lepší nežli včera. Špatný člověk je ten, kdo bude zítra horší nežli dnes.“

Italské přísloví

Situace v oblasti užívání drog a jeho následků v ČR v posledních letech se v základních ukazatelích neliší od průměrného či standardního stavu EU. V ČR dochází po roce 2000 k dalšímu rozšíření distribuce a konzumu OPL do menších měst a obcí ČR. To znamená obecně větší dostupnost OPL v celé republice. Postupně narůstá konzum takřka všech druhů OPL, který je nejmarkantnější u metamfetaminu a dalších stimulačních látek amfetaminového typu (XTC). Lze tedy shrnout, že drogová scéna se po roce 2000 rozšířila do všech okresů ČR a drogy jsou dnes dosažitelné prakticky na celém území, s určitými regionálními a situačními rozdíly.

Dále dochází jednoznačně k prohloubení konspirativních opatření ze strany výrobců a distributorů OPL, jako dislokace laboratoří na výrobu OPL do menších obcí, případně na osamělá místa, masovější používání mobilních telefonů s předplacenými kartami, častější využití dalších informačních technologií, především Internetu, držení minimálního množství drogy dealerem při pouličním prodeji, využívání trestně nepostižitelných osob při činnostech souvisejících především s distribucí OPL.

Po roce 2000 nedošlo v ČR k zásadní změně v protidrogové strategii. Koordinace protidrogové politiky postupně reaguje na nové regionální uspořádání. Nedošlo ani k zásadní

změně legislativy v oblasti drog, v oblasti aplikace práva lze pozitivně hodnotit růst ukládání alternativních trestů pachatelům drogových trestných činů.

Údaje o užívání drog charakterizuje rozdílný vývoj experimentálního a rekreačního užívání na jedné straně a problémového užívání na straně druhé. Zatímco experimentální a rekreační užívání má rostoucí trend, problémové užívání je stabilizováno a některé ukazatele dokonce nasvědčují jeho snižování.

V ČR existuje hustá síť pomáhajících a léčebných zařízení různých typů, jejichž dostupnost je relativně vysoká. Nedostatečná je kapacita substitučních (metadonových) center a dalších poskytovatelů substituční léčby. Výskyt zdravotních následků užívání drog, zejména úmrtí a infekčních onemocnění, má příznivý trend. V oblasti úmrtí dochází k poklesu, výskyt infekcí mezi uživateli drog je stabilizován. Podíl problémových uživatelů drog v kontaktu s léčebnými centry roste; problémoví uživatelé drog stárnou, což představuje příznivý trend.

Rozšíření EU přineslo a do budoucna bude nadále přinášet stále významnější odbourávání bariér mezi národy Evropy, ale ruku v ruce s těmito pozitivními prvky lze očekávat i prohlubování aktivit organizovaného zločinu v mezinárodní sféře. V budoucnu tedy bude spíše záležet na rychlosti a kvalitě mezinárodní policejní spolupráci a konkrétně v rámci EU na kvalitních opatřeních na vnější hranici, která musí zabránit proudu drog do EU.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou drog na území České republiky, mapuje její průběh v souvislostech časových, stejně jako diferenciaci regionální. Významná část práce se věnuje také výčtu druhů, metod, organizací a národnostnímu původu organizovaných skupin působících v české kotlině především při výrobě a distribuci omamných a návykových látek. Nedílnou součástí této bakalářské práce tvoří i přehled mezinárodních úmluv zabývajících se zneužíváním omamných látek. Na tyto pak navazují odkazy na jednotlivé právní normy České republiky. Tyto se nachází zejména v části zabývající se vývojem drogové scény u nás.

Práce, kterou právě čtete, si však nevytýká za úkol pouze taxativní výčet zjištěných historických dat, výsledků statistických výpočtů a holých fakt. Zkoumá také konkrétní dopady jednotlivých právních úprav na drogovou scénu jako takovou a na boj policejních i neozbrojených složek drogovou problematikou se zabývajících. Důležitým úkolem, který jsem si při sestavování práce vytkla, bylo zdůraznění skutečnosti, že ani jedna ze složek boje proti drogám – tedy trojúhelníku: prevence, otevřený boj a represe – nemůže bez součinnosti s dalšími dvěma složkami vykazovat výsledky, natož efektivně pracovat. Problematiku drog u nás, ale i v Evropě ovlivňuje velký počet faktorů, jedním z nich je i osobní zodpovědnost každého z nás ke svým blízkým, přátelům a především k sobě samému. Lhostejnost k špatnému je sama o sobě špatným činem, neschopnost špatné rozlišit je hotovou tragédií.

Při zpracování bakalářské práce jsem vycházela z pramenů uvedených v závěru textu a vlastních zkušeností s lidmi ve svém oklí, kteří do styku s drogou přišli. Můj názor na celou problematiku je také spoluutvářen sledováním odborných diskuzí a statí v médiích a v neposlední řadě diskuzích o drogové problematice se svými přáteli a známými, kteří se drogovou problematikou buď přímo profesionálně zabývají, nebo si alespoň uvědomují naléhavost situace a její možné dopady na životy jich samotných. Chtěla bych i jim touto cestou poděkovat za jistý podíl na této práci.

Anotace

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno

Záznam o bakalářské práci

KOLÁŘOVÁ, Kateřina. Vývoj české drogové scény po roce 2000. (Bakalářská práce). Praha: Institut mezioborových studií Brno, 2005. 36s.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou drog na území České republiky, jejím zmapováním v rámci regionů a v časové ose. Popisuje vývoj drogové scény u nás a problémy ji provázející stejně tak jako vývoj a druhy opatření vedoucích k jejímu potlačení.

Práce se skládá ze tří logických celků: popisu světové drogové scény, vývoj drogové scény v ČR před rokem 2000 a konečně vlastním tématem, tedy drogové scéně v ČR po roce 2000).

This thesis describes the timeline and regional mapping of drug production, distribution and consumption in the Czech Republic. It concerns itself about the expansion of the drug scene and the issues related to it, as well as the precautions and actions taken to avoid them.

The thesis comprises of three logical units: description of the world drug scene, evolution of the drug scene within the Czech Republic until 2000 and the main unit – the drug scene in the Czech Republic after 2000.

Klíčová slova:

Droga, kriminalita, prevence, represe, infekční choroba, mezinárodní úmluva, zákon, legislativa, organizovaný zločin, drogová scéna

Keywords:

Drug, crime, precaution, repression, infective disease, international treaty, law, legislative, organized crime, drug scene

Literatura a prameny

Informační prameny

1. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 39 z r. 1998, nahrazený závazným pokynem policejního prezidenta č. 64 z r. 2001, kterým se upravuje postup příslušníků Policie ČR při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií
2. Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 200/1990 Sb., O přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Literatura

4. Christiane F., My děti ze stanice ZOO, nakl. Oldag, Ostrava 1998 (5:6) ISBN 80-85954-59-1
5. Radek John, Jiří Presl:, Drogy – otázky a odpovědi, 1. vydání, Medea Kultur, Praha (5:8)
6. NOŽINA, M.: Svět drog v Čechách. 1. vydání. Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 1997, 348 s. ISBN 80-85917-36-X
7. BUDKA, I. a kol.: Organizovaná kriminalita, 1. vydání, Praha: Policejní akademie ČR, 1997. 184 s.
8. CHMELÍK:, Drogová kriminalita, 1. vydání, Praha: PČR Úřad vyšetřování pro ČR, MV ČR, odbor personální práce a vzdělávání. 1999. 96 s.
9. Národní protidrogová centrála, Výroční zprávy, situace v oblasti drog v ČR v letech 2001,2002,2003,2004.
10. Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB), Výroční zpráva 2004

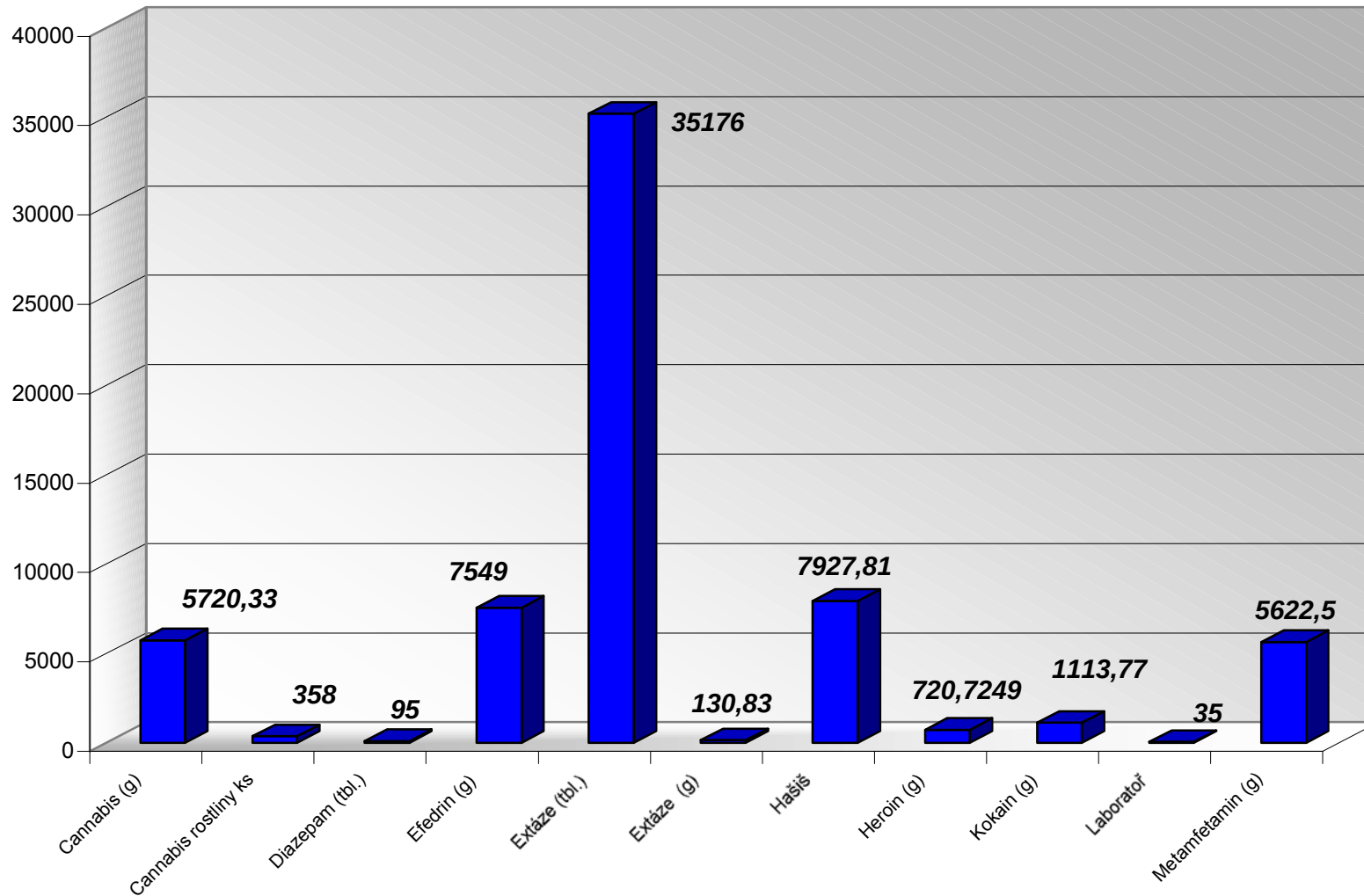
Internet

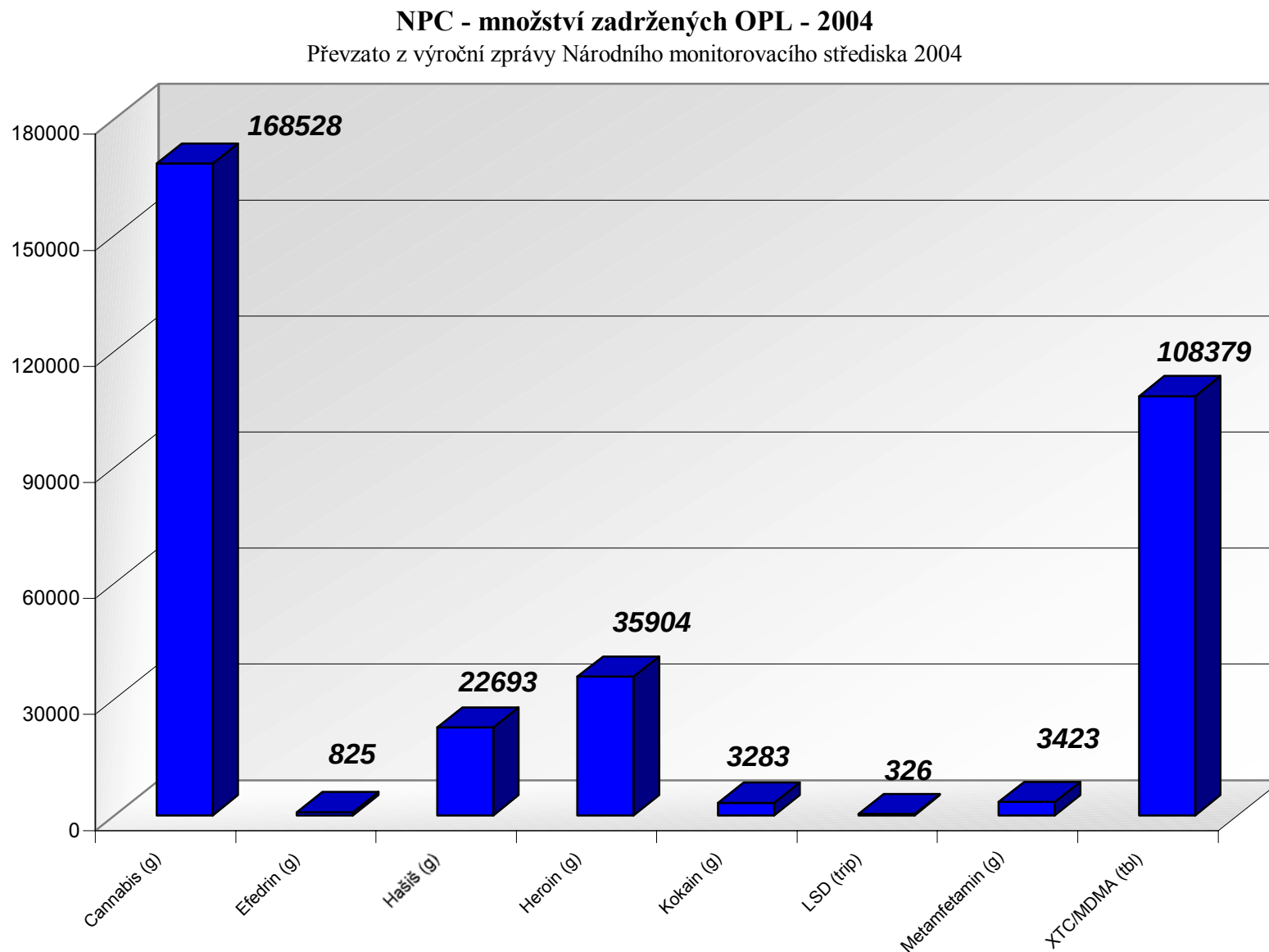
11. http://www.exts.cz/lanky/d_law.htm (1:15)
12. <http://zena.centrum.cz/zdravi/clanek> (1:2)
13. <http://www.biotox.cz/drogy/zakon>
14. <http://www.mvcr.cz/2003/policie/odbor/npdc.html>

Přílohy

- Příloha č.1. – Množství yadržených OPL v roce 2003
Zdroj: Výroční zpráva Národního monitorovacího střediska 2003
- Příloha č.2, - Množství yadržených OPL v roce 2004
Zdroj: Výroční zpráva Národního monitorovacího střediska 2003
- Příloha č.3. – Ceny drog v České Republice v roce 2003
Zdroj: Výroční ypráva Národní protidrogové centrály za rok 2003
- Příloha č.4. – Ceny drog v České Republice v roce 2004
Zdroj: Výroční zpráva Národní protidrogové centrály za rok 2004

NPC - množství zadržených OPL - 2003
Převzato z výroční zprávy Národního monitorovacího střediska 2003

Česká republika - ceny OPL - 2003

Převzato z výroční zprávy NPC za rok 2003

OPL	cena v Kč/gram		cena v Kč/gram	
	pouliční prodej	Ø	prodej ve velkém	Ø
Amfetamin	600 - 1300	950	500 - 1000	750
Diazepam	5		-	
Efedrin	-		180	
Extáze	150-500	325	50 - 200	125
Hašiš	200 - 500	350	100 - 200	150
Heroin	800 - 1500	1150	500 - 800	650
Jiné BRAUN/1 ml	100		50 - 70	60
Kokain	1500 - 3000	2250	1500 - 2000	1750
LSD/Halucinogeny	70 - 300	185	50 - 180	115
Marihuana	30-300	165	30-150	90
Marihuana - scunk	200 - 300	250	30-150	90
Metamfetamin	500-2000	1250	450 - 800	625
Morfin	-	-	-	-
Opium 1ml	100		50 - 70	60
Rohypnol	20 – 25		-	
Subutex	100-200		-	
Lysohlávky (1ks)	5			

¹⁾ rozpětí cen dle údajů uvedených jednotlivými okresy

²⁾ průměr vypočítaný ze všech cen uvedených jednotlivými okresy

Česká republika - ceny OPL 2004

Převzato z výroční zprávy NPC za rok 2004

OPL	cena v Kč/gram		cena v Kč/gram	
	pouliční prodej ¹⁾	Ø ²⁾	prodej ve velkém ¹⁾	Ø ²⁾
Amfetamin (g)	600 - 1200	920	500 - 1000	670
Diazepam (tbl)	5-10/1tbl	7,5		
Extáze	100-500	230	50 - 200	120
Hašiš	150-500	280	100-250	150
Heroin	800-1800	1050	400-1500	760
BRAUN/1 ml	100	100		
Kokain	1500 - 3000	2300	1500-2300	1800
LSD/Halucinogeny	70-300	170	80 - 200	125
Marihuana	20-300	170	30-250	85
Marihuana - scunk	100-350	225	30-250	140
Metamfetamin	400-2000	1100	350 - 1000	740
Opium 1ml	100	100	50-70	60
Rohypnol	10-50/1tbl	30		
Subutex 2mg	100-200	165		
Subutex 8mg	250-300	275		

¹⁾ rozpětí cen dle údajů uvedených jednotlivými okresy

²⁾ průměr vypočítaný ze všech cen uvedených jednotlivými okresy